

Tisztelt Olvasó!

Szeretettel ajánlom figyelmébe az SZTE Móra Ferenc Szakkollégium Móra Akadémia sorozatának kilencedik kötetét, mely a 2019. december 6 és december 8. között rendezett III. Móra Kárpát-medencei Interdiszciplináris Szakkollégiumi Konferencia előadásaira épül, az ott elhangzott előadások szerkesztett változata, de a kötetbe bekerült néhány különösen értékes, elsősorban pszichológiai és társadalomtudományi kutatás anyaga is.

Hallgatói kezdeményezésre, a fél évszázados múltra visszatekintő Móra Ferenc Kollégium gazdag és sokszínű programkínálatára, egyetem és városszerte is ismert népszerű előadássorozataira, az elmúlt évtizedek szakkollégiumi hagyományaira építve alapítottuk újra 2011-ben a Móra Ferenc Szakkollégiumot, amely az elmúlt évek aktivitásának, szakmai tevékenységének elismeréseként először 2015-ben, 2018-ban, majd 2021-ben újfent elnyerte a 3 évre minősített szakkollégium címet, 2018 márciusától pedig Akkreditált Kiváló Tehetségpont.

Képzési modellünkben a kurzusok, műhelyek, vitaestek mellett fontos szerepet szánunk hallgatóink tudományos tevékenységének, szorgalmazzuk, hogy kutatásaik eredményeit, módszertanát mutassák be, és vitassák meg hallgatótársaikkal. 2021-re a Móra Ferenc Szakkollégium a Szakkollégiumi Mozgalom meghatározó tagjává vált, az a közel 300 kurzus, szakkurzus, műhelyfoglalkozás, előadássorozat, amelyet az elmúlt években szerveztünk, elősegítette hallgatóink tudományos fejlődését, ismereteinek bővítését. Míg 2013-ban csak 15 olyan szakkollégistánk volt, aki tanulmányai mellett tudományos tevékenységet is folytatott, ez a szám mára meghaladja a százat. Interkoll-oknak, Szakkollégiumi Nyári Találkozóknak adtunk otthont, hetedik éve folyamatosan van képviselőnk a Szakkollégiumok Egyeztető Fóruma Minősítést Segítő Bizottságában, és delegálunk oktatót a SZE Minősítő Bizottságba is. Küldetésünknek tekintjük a szakkollégiumi gondolat és képzési modell népszerűsítését, ezért szakkollégiumi találkozókat, workshopokat szervezünk, segítünk és mentorálunk vidéki és határon túli szakkollégiumokat, tudományos műhelyeket. Meggyőződésünk, hogy a szakkollégiumoknak fontos szerepet kell betölteniük a tehetséggondozásban, különösen a vidéki felsőoktatási intézmények tehetséggondozásában, és hidat kell építeniük a középiskolák, a szakmai civil és diákszervezetek, valamint a közéleti, szakmai kérdések iránt fogékony polgárok felé is. Ez a cél vezérelt bennünket, amikor létrehoztuk a Móra Akadémiát, amelynek azt a szerepet szántuk, hogy fórumot teremtsen hallgatóink tudományos, szakmai megnyilvánulásaira, és összefogja, koordinálja a szakmai konferenciáinkat. Sikeres, egyes tudományterületekhez köthető konferenciáink népszerűségére építve azután álmodtunk egy nagyot, 2017 decemberében megszerveztük első interdiszciplináris szakkollégiumi konferenciánkat. A jelentkezők száma és az érdeklődés bennünket is meglepett,

ugyanakkor igazolta, hogy szükség van a hasonló rendezvényekre. A kétnapos, két helyszínen zajló konferenciánkra 8 felsőoktatási intézmény 17 szakkollégiumának 85 hallgatója jelentkezett. Az előadások színvonala szekcióvezetőink szerint az Országos Diákköri Konferenciákkal vetekedett, nem egy esetben komoly kihívást jelentett megnevezni a szekció különdíjas előadóit.

A 2018. késő őszi II. Móra Interdiszciplináris Kárpát-medencei Szakkollégiumi Konferenciánkra már olyan sokan jelentkeztek, hogy a korábban kétnaposra tervezett rendezvényt háromnaposra bővítettük. Ami külön örömeinkre szolgált, hogy a határon túlról is többen érdeklődtek a konferencia iránt, végül a magyarországi szakkollégiumok mellett az Újvidéki Egyetem, az Ungvári Nemzeti Egyetem, a prágai Károly Egyetem (Univerzita Karlova), a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem képviselői is előadták kutatásaikat, így egy színvonalas és hangulatos Kárpát-medencei tudományos szimpóziummá kerekedett a rendezvény.

A 2019. decemberi III. Móra Interdiszciplináris Kárpát-medencei Szakkollégiumi Konferenciánkon már limitálnunk kellett a jelentkezők számát, az érdeklődés ugyanis meghaladta anyagi és infrastrukturális lehetőségeinket. Összességében a háromnapos rendezvényen 13 felsőoktatási intézmény 20 szakkollégiumának 127 hallgatója adott elő, osztotta meg kutatásai eredményét, vett részt borkóstolókon, kötetlen beszélgetéseken, igazolva a Szakkollégiumi Mozgalom tehetséggondozó, tudománynépszerűsítő és közösségépítő küldetését. A konferencián szakkollégiumunk múltjához és irányultságához kapcsolódva természetesen idén is a bölcsész előadók voltak többségben, a 30 történész előadó akár egy külön bölcsészkonferenciára is elegendő lett volna, de az irodalomárok is kitétek magukért, ugyanakkor a nyelvészet iránt érdeklődő jelentkezők száma csökkent. A társadalomtudományok az utóbbi években egyre népszerűbbé váltak a jelentkezők körében, ezt a konferencia részvételi arányai is igazolták, főleg a politológusok, pszichológusok, jogászok és közgazdászok jelentkeztek szép számmal. A háromnapos konferencia a 2021. évi OTDK-ra való felkészülést is kitűnően szolgálta, az előadók itt mutathatták be és vitathatták meg először készülő dolgozataikat, kaphattak visszajelzést társaiktól és a szekciók vezetőitől. (A konferencia résztvevői a 2021-es OTDK-n több mint 40 helyezést, különdíjat nyertek, ebből 23-at a Móra Ferenc Szakkollégium hallgatói érdemeltek ki.)

A konferenciákon elhangzott előadások sikere, pozitív visszhangja arra ösztökélt bennünket, hogy a legjobb előadások írott, szerkesztett változatát kötetben is megjelentessük. Így indult útjára még 2014-ben a Móra Akadémia tudományos sorozatunk, amely a szakkollégium névjegyévé vált, és immár nyolcadik kötetét tarthatja kezében a tisztelt olvasó. A Móra Akadémia első kötetének megjelenésekor, még kissé aggódva gondoltunk arra, hogy vajon lesz-e annyi vállalkozó kedvű szakkollégistánk az elkövetkező években, hogy a Móra Akadémia évente megjelenő periodikává váljon. A második kötet 2015-ben nemcsak a választ adta meg, hanem egyben utat is mutatott a jövőre. Történt, hogy az Országos Bölcsészkonferenciánk zárásakor kértük, hogy aki szeretné,

küldje el előadásai írott, szerkesztett változatát, és saját hallgatóink mellett meghívott vendégeink is éltek a lehetőséggel. Így a Móra Akadémia „szakkollégium-közivé vált”, szerzői között pécsi, budapesti, kaposvári, debreceni, kolozsvári, újvidéki szakkollégistákat egyaránt köszönhetünk. Ma már kifejezetten törekedünk arra, hogy a szakmai rendezvényeinken fellépő vendégeink küldjenek tanulmányt a Móra Akadémia kötetébe, úgy gondoljuk a szakkollégiumok közötti együttműködésnek, közös gondolkodásnak, a szakmai produktumok előállításának ez lehet az egyik járható útja.

A konferencia előadásából olyan sok tanulmány született, hogy végül két kötetben jelentettük meg az előadások anyagát. A Móra Akadémia 8. kötetében a bölcsészet és a társadalomtudomány dominált, a kötetek szerzői között legnagyobb számban történészekkel és politológusokkal találkozhattunk.

A kilencedik kötetben a bölcsészettudományt elsősorban az irodalom, néprajz és nyelvészet képviseli, a társadalomtudományok viszont rendkívül széles spektrumon mozognak. A pszichológia és pedagógia témájú tanulmányok mellett jog és közgazdaságtudományi, gazdaság- és társadalomföldrajzi alapvetésű munkákat is olvashatunk.

Gyuris István Viktor tanulmánya Vértesi (Virter) Károly bácskai ügyvéd, '48-as hazafi európai, afrikai és amerikai útbeszámolóit dolgozza fel. A szerző Vértesi Károly pályájának és műveinek rövid bemutatása után, a keleti utazások útvonalának és az utazás körülményeinek megjelenítését követően számos izgalmas kérdésre keres választ. A bácskai ügyvéd hogyan jelentette meg az idegenséget az itthon maradottak számára, milyen narratívák mentén mutatja be a távoli tájakat és népeket, végül, hogyan állítja szembe a mesés keletet a modern, iparosodott nyugattal, és hogyan kapcsolja össze tapasztalatait a magyarság keleti vonásaival, származásával?

Vojnics-Rogics Réka a Pesti Napló gyermekrovatának arculatát meghatározó szerzők munkásságát mutatja be 1901 és 1905 között. A gyermekrovat általános jellemzőinek bemutatása után négy szerző, Tábori Róbert, Londesz Elek, Konrádné Kelen Jolán és Tutsek Anna Pesti Naplóban megjelent műveit elemzi, kitérve szerzők által publikált szövegkorpuszok jellemzőire. Végző konklúziója, hogy *„a szerzők által közölt szövegek többsége előíró jellegű, így a gyerekrovatot olvasó gyermek- és felnőtt közönség is a szórakoztató, esztétikai minőséget képviselő szövegek helyett a pedagógiai céloknak alárendelt gyermekirodalommal találkozott.”*

Rideg Béla tanulmánya, a *(Poszt)kommunista női reprezentációk és ész történelmi traumák Sofi Oksanen Tisztogatás című regényében* egy nálunk kevésbé ismert regény izgalmas kérdéseit járja körbe. A szerző arra a következtetésre jut, hogy a *Tisztogatás* női reprezentációi között folytonosság van, hiszen a nagyszülők generációjából kiindulva transzgenerációs módon burjánzik tovább az identitás- és személyiségzavar, amelyeknek forrásai az adott történelmi korszakok: a szovjet-kommunista elnyomás, és annak felbomlása.

Radnai Dániel Szabolcs az 1960-as, '70-es és '80-as évekbeli magyar popzene nemzeti narratíváit vizsgálja a Beatrice, az Edda és az Omega együttes

albumain 1990 után a „*Soha ennyi esélyünk nem volt még*” Nemzeti narratívák a Beatrice, az Edda és az Omega együttes albumain 1990 után című tanulmányában. A kutatás ugyanakkor kiterjed a rendszerváltás utáni évtizedekre is, feltérképezve, hogy a korszak reprezentáns alkotóinak bizonyos reflexióiban milyen módon él tovább és termelődik újra a nemzeti narratíva.

Béla Bálint dalok és novellák kapcsolatát vizsgálja Kollár-Klemencz László novelláiban. A novellák bemutatását követően végső konklúzióként megállapítja, hogy egyes szövegek szorosabban kapcsolódnak egymáshoz, míg mások lazábban, tehát egyfajta centrum–periféria modellen keresztül képzelhető el a jelenség. A szorosabb kapcsolatoknál a két legfőbb kapcsolási technika az intertextus és a parafrázis, míg a periférikus kapcsolatoknál leginkább tematikai és motívumbeli egyezéseket talál. A dalszövegek novellákban történő használatáról megállapítja, hogy a „*Szájber gyerek esetében a novella segítette a dalszöveg interpretációját, de a megfelelő elemek eliminálásával a novella a slágerrel független, önálló, szépirodalmi alkotásként is megállja a helyét.*”

Tisza Eleonóra Márta *The Last Bookstore: Könyvesbolt az újmédia korában* című írásában egy esettanulmányon keresztül vizsgálja a mai, modern könyvkiadás és a web 2.0 kapcsolatát, különös tekintettel az egyik legnépszerűbb képmegosztó alkalmazás, az Instagram könyvkiadásra, terjesztésre és vásárlási kedvre gyakorolt hatásaira. Esetelemzéséhez az Instagramon népszerű, független könyvesbolt, a The Last Bookstore Instagram-kommunikációját állítja középpontba, kitérve az online és offline boltok közötti különbségekre is.

Pálfy-Madarász Eszter – kötetünkben az egyetlen nyelvészeti alapvetésű tanulmány szerzője – a kérés beszédaktusát vizsgálta mozibüfés diskurzusok korpuszában. Néhány értelmezési „disszonancia” ellenére úgy véli, a mozibüfés kérést célzó megnyilatkozások dominánsan kérésnek minősülnek a konvencionalitás miatt, valamint attól függően, hogyan értékeli azokat a hallgató, aki aztán teljesíti a kérést.

Végtelenül izgalmas és aktuális kérdést vet fel Makovics Gábor *Digitalizált önállóság – A fiatal felnőttek családtól való függetlenedése és társas kapcsolatai az internet korában* című tanulmányában. Vizsgálódásai szerint az internet túlzott mértékű használata is tekinthető olyan coping technikának, amely sok tényező együttállása miatt jön létre, és ami további nehézségeket eredményezhet. Egy ilyen együttállást adhat például az, ha a családról való érzelmi leválás nem sikeres, és a szelf emiatt nem tud kellő mértékben differenciálódni. Tanulmányában a felmerült problémákra rövid és hosszú távú megoldásokat is javasol.

Kaiser Csilla a Móra Ferenc Szakkollégiumban vezetett kurzusain gyakorlatban is kipróbálhatta tanulmányának, *Az MBTI személyiségteszt feldolgozása nyelvrórakon* megvalósíthatóságát. Megítélése szerint, a tesztnek a feldolgozása bármilyen csoportban sikeres lehet, hiszen a legtöbb embert érdekli a saját személyisége. Hasznos lehet bármilyen idegen nyelvi órán, de anyanyelvi olvasásértés fejlesztésére is kiváló alapanyag.

Fazekas Evelin Anikó témavezetőjével közösen jegyzett, *Kutatási készségek fejlesztése a probléma-alapú tanulás módszerével biológiaórán* című tanulmánya összegzéseként megállapítja, hogy „a biológiatanítás céljai között szerepel a természettudományos gondolkodás, a kutatási készségek fejlesztése. Ez a cél elérhető a probléma-alapú tanulás alkalmazásával, amely egy tanulóközpontú, aktív tanítási-tanulási módszer, amely számos előnyének ellenére nem terjedt el az oktatási rendszerünkben. Ennek egyik fő oka a feladatok hiánya.” A tanulmány a feladatokra helyezi a hangsúlyt, „jó gyakorlatokként” ajánlja a pedagógusoknak, hogy elősegítse a módszer ismertté válását és elterjedését. Feladataik szeretnék, ha mintaként szolgálnának újabb biológiai, de más tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok elkészítéséhez is.

Izgalmas jogtörténeti, társadalomtörténeti problémát feszeget Korponai Ákos tanulmánya is, aki a prostitúcióval kapcsolatos szabályozások megalkotásának társadalmi hátterét vizsgálja Magyarországon a 19–20. század fordulóján. A prostitúció virágzásához az adott korszakban hozzájárulhatott, hogy a kiemelkedően magas munkanélküliség, és a rendszeres munkanélküli segély hiánya miatt a jogalkotó célja legfeljebb a prostitúció megtűrése, illetve annak elfogadható keretek közé szorítása lehetett.

Gál Rita Ilona a kulturális örökségvédelem aktuális kérdéseinek, és sajátosságainak összehasonlítására tesz kísérletet Magyarország és Nagy-Britannia esetében. A jó gyakorlatokra is kitérve bemutatja a magyarországi és brit örökségvédelem jogi szabályozását, sajátosságait, az UNESCO szerepét a két ország vonatkozásában, és a kulturális örökségvédelem gazdasági vonatkozásait is, itt is elsősorban a jó gyakorlatokra koncentrálván.

Varga Dóra a jogszabályi hátteret vizsgálja a tőle megszokott alaposággal *A honvédelmi igazgatás szervezet- és feladatrendszere különös tekintettel a honvédelmi kötelezettségekre* című tanulmányában.

Szakkollégiumunk évek óta kiváló kapcsolatot ápol az újvidéki Európa Kollégiummal, ennek a szakmai együttműködésnek eredménye, hogy Korhecz Réka személyében az Újvidéki Egyetem is képviselteti magát kötetünk szerzői között. Réka a biogazdálkodás jellemzőit, fejlődését és versenyképességét vizsgálja a Vajdaságban. A biotermékek iránti kereslet hiányát elsősorban az anyagi lehetőségek korlátaival, a termékek előállításának problémáját pedig a szakemberek hiányával magyarázza.

A kötet sokszínűségének egyik jellemző példája Sipos Balázs tanulmánya, aki Pécs első szocialista általános rendezési tervét (1951), és annak a város térbeli fejlődésére gyakorolt hatását vizsgálja. Az összkép vegyes, bár a tervnek voltak előremutató elemei, de a politikai nyomás is tetten érhető volt. A tervezet legnagyobb eredménye, hogy felépült a meszesi városrészt a bányavasúttól keletre eső területen. Azonban ha a kimaradt alközpont hiányára gondolunk, akkor már ez a kép sem olyan pozitív: a mai napig komoly akadályt jelent az ott élők számára, hogy az egészségügyi, kulturális és szórakozási lehetőségek szinte teljesen kimaradtak a területről.

Végül a 2022-es választásokhoz közeledve, a politika iránt érdeklődők számára mindenképpen aktuális és izgalmas tanulmányt szeretnék az olvasók figyelmébe ajánlani. Vida György a társadalmi státusz és a választási részvétel földrajzi összefüggéseit vizsgálja Magyarországon a 2010 és 2018 közötti országgyűlési választások tükrében. Néhány megállapítás és konklúzió: A választási részvétel jelentősen módosítja a mandátumkiosztás területi egyenlőtlenségeit, ezért ennek vizsgálata aktuális. Megállapítható, hogy a választási részvétel területi egyenlőtlenségeire egyaránt jellemző egyfajta stabilitás és dinamizmus. A 2010-es, 2014-es és 2018-as parlamenti választások települési-részvételi eredményei alapján Magyarországon megrajzolhatunk egy Sátoraljaújhely és Lenti között húzódo tengelyt. Ettől északra átlagosan magasabb a választási aktivitás, míg délre általában alacsony, amivel a választókerületi lehatárolás elfedheti a települési szintű különbségeket, ezáltal részben más mintázatot tapasztalunk nagyobb területi léptéken. Így ezen a szinten a főváros és agglomerációja mellett Heves megye, a Nyugat-Dunántúl, a dunántúli régió és néhány megyei jogú város kompakt kerületében magas a részvétel, míg az ország külső és belső perifériáinak jelentős részében alacsony.

A kiadványok tanulmányaihoz mindenkinek jó szórakozást kívánok, remélem, a tematikai és műfaji sokszínűség előnyévé válik a Móra Akadémia kilencedik kötetének is, és mindenki talál érdeklődésének megfelelő írást, elemzést. Végül köszönetet szeretnék mondani az SZTE azon oktatóinak, munkatársainak, akik közreműködtek a konferencia szervezésében, szekcióvezetőként értékelték az előadásokat, tanácsaikkal segítették az előadók szakmai fejlődését. Külön köszönet Mohai Alettának, aki lektorálta és Bíró Gyöngyvérnek, aki lektorálta, formába öntötte, szerkesztette a kötetet, valamint az Emberi Erőforrások Minisztériumának, az Innovációs és Technológiai Minisztériumnak és a Nemzeti Tehetség Programnak az anyagi támogatásért, amelynek segítségével a kötet megjelenhetett.

Szeged, 2021. október 4.

Kovács Attila
*a Móra Ferenc Szakkollégium
igazgatója*